

U 4/2010 rd

**Statsrådets skrivelse till Riksdagen om godkännande i
rådet av att Finland förbinder sig vid Haagkonventionen
om avtal om val av domstol**

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen sig vid Haagkonventionen om avtal om val
översänds till Riksdagen en skrivelse om av domstol som godkänts vid Haagkonferen-
godkännande i rådet av att Finland förbinder sen för internationell privaträtt.

Helsingfors den 11 februari 2010

Justitieminister *Tuija Brax*

Lagstiftningsråd Maarit Leppänen

JUSTITIEMINISTERIET

PROMEMORIA

EU/2008/1367

FÖRBINDELSE ATT INGÅ HAAGKONVENTIONEN OM AVTAL OM VAL AV DOMSTOL I RÅDET**1 Allmänt**

Vid Haagkonferensen för internationell privaträtt har sedan 1992 förberetts ett projekt vars syfte är att utarbeta en konvention om domstolars behörighet samt om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område som kan tillämpas internationellt. Haagkonferensens specialkommission antog 1999 ett preliminärt utkast till konventionen. De egentliga avtalsförhandlingarna inleddes i juni 2001 vid diplomatkonferensens första sammanträde.

Ursprungligen deltog Europeiska gemenskapens medlemsstater i beredningen av projektet och Europeiska kommissionen som observatör. I och med att Amsterdamfördraget trädde i kraft den 1 maj 1999 och Bryssel I-förordningen (EG) nr 44/2001 antogs den 22 december 2000 begränsades medlemsstaternas kompetens att förhandla med tredje länder eller internationella organisationer om konventioner som gäller domstolars behörighet och erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

Europeiska unionens råd (rättsliga och inrikes frågor) gav kommissionen i maj 2001 mandat att inleda förhandlingar. Då informerades riksdagen genom en E-skrivelse (E 45/2001 rd). Ärendet behandlades i stora utskottet och lagutskottet meddelade att utskottet omfattar regeringens positiva ståndpunkt i saken (LaUU 7/2001 rd). Vid diplomatkonferensen 2001 uppnådde man inte enhällighet i saken. Förhandlingarna fortsatte dock. Vid det möte som Haagkonferensens råd för allmänna frågor och policyfrågor höll i april 2002 försökte man uppnå en ny lösning. För dessa förhandlingar godkände rådet ett nytt förhandlingsmandat för kommissionen. Riksdagen informerades om detta förhandlingsmandat genom en första kompletterande skrivelse på E-skrivelsen (E 45/2001 rd) 8.3.2002. I Haag uppnåddes dock inte enighet om bestämmelserna i konventionen.

Efter det gav Haagkonferensens råd för allmänna frågor och policyfrågor en inofficiell arbetsgrupp i uppdrag att utarbeta ett nytt förslag till konvention med ett mera begränsat tillämpningsområde. Arbetsgruppen gjorde upp ett utkast till en konvention som gällde endast behörighet som bestäms enligt avtal om val av domstol (s.k. prorogationsavtal) och om erkännande och verkställighet av domar som utfärdats enligt ett sådant avtal.

Kommissionen fick mandat att fortsätta förhandlingarna utgående från arbetsgruppens förslag i april 2003. Riksdagen har informerats om att kommissionen bemyndigats att utgående från det nya avtalsutkastet föra fortsatta förhandlingar och om innehållet i förhandlingsanvisningarna genom en andra kompletterande skrivelse på E-skrivelsen (E-45/2001 rd) 28.9.2003 (LaUU 30/2003 rd/ 6 §).

I Haag fortsatte förhandlingarna vid specialkommissionens sammanträden i december 2003 och april 2004. Konventionen godkändes vid den diplomatkonferens som ordnades i juni 2005 och öppnades för underskrift den 30 juni.

Undertecknandet och ingående av konventionen hör till unionens exklusiva behörighet (se EG-domstolens yttrande 1/03 av den 7 februari 2006 om gemenskapens behörighet att ingå en ny Luganokonvention).

Kommissionen har i september 2008 lagt fram ett förslag till beslut om undertecknande av konventionen. Riksdagen har informerats om detta beslutsförslag genom en tredje kompletterande skrivelse på E-skrivelsen (E 45/2001 rd) 9.9.2008 (LaUU 44/2008 rd/ 4 §). Beslutet om att underteckna konventionen har godkänts vid rådet (rättsliga och inrikes frågor) den 26 februari 2009 (EUT L 133, 29.5.2009) I rådets beslut finns två artiklar. I artikel 1 godkänns innehållet i Haagkonventionen om prorogation. I artikel 2 bemyndigas rådets ordförande att utse den eller de personer som ska ha rätt att underteckna

konventionen. I beslutet ingår inte något beslut om att ingå konventionen. Det innebär att kommissionen har för avsikt att senare särskilt rekommendera rådet att fatta ett sådant beslut.

Den slutliga konventionen ingår som bilaga till rådets beslut. Dock är endast den franska och engelska avtalstexten som godkänts i Haag i juni 2005 autentiska. Europeiska gemenskapen har undertecknat konventionen den 1 april 2009. Dessutom har Förenta staterna undertecknat konventionen den 19 januari 2009. Mexiko har anslutit sig till konventionen den 26 september 2007 och är när detta skrivs den enda parten i konventionen. Konventionen har ännu inte trätt i kraft internationellt.

2 Haagkonventionen om avtal om val av domstol

Konventionens tillämpningsområde. Bestämmelserna om hur konventionen ska tillämpas i sak ingår i kapitel I. Enligt *artikel 1.1* ska konventionen tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol i internationella tvistemål på privaträttens område. I artikel 1.2 och 1.3 definieras vad som anses med internationella tvistemål. Vi bedömning av en domstols behörighet ska ett tvistemål anses som internationellt, såvida inte parterna har hemvist (*residens*) i samma medlemsstat och alla faktorer av betydelse för tvisten, med undantag av den valda domstolens säte, är knutna endast till den staten. Då det gäller erkännande och verkställighet av en dom ska ett mål anses som internationellt om den verkställande staten är en annan än den dömande.

I *artikel 2* anges undantag från huvudregeln om hur konventionen ska tillämpas i sak. Konventionen har gjorts upp så att den ska tillämpas endast på förhållandena mellan företag, och t.ex. exklusiva avtal om val av domstol i vilka en av parterna är en konsument, har lämnats utanför konventionens tillämpningsområde. Förteckningen över frågor som har lämnats utanför konventionen är lång. Den ska inte tillämpas på bl.a. familjerättsliga frågor, underhållsskyldighet, anställningsavtal, konkurs, konkurrensfrågor,

skadeståndsansvar vid atomolyckor, transportavtal, vissa sjörättsfrågor, frågor som gäller personskador, giltigheten av och intrång i andra immateriella rättigheter än upphovsrätt och närstående rättigheter osv. Konventionen ska inte heller tillämpas på skiljeavtal.

I *artikel 3* ingår endast definitionen av exklusiva avtal om val av domstol. Ett exklusivt avtal om val av domstol är ett avtal mellan två eller flera parter som anvisar domstolarna i en konventionsstat eller en eller flera specifika domstolar i en konventionsstat till att lösa tvister som har uppstått eller kan komma att uppstå i samband med ett visst rättsförhållande (*prorogation*), med följden att inga andra domstolar har behörighet att pröva sådana tvister (*derogation*). Enligt artikeln ska ett avtal om val av domstol anses vara exklusivt om inte parterna uttryckligen har angivit något annat. För att höra till konventionens tillämpningsområde ska ett avtal om val av domstol uppfylla kraven i artikel 3 c. Ett exklusivt avtal om val av domstol ska ingås eller dokumenteras skriftligen eller genom varje annat kommunikationsmedel som gör informationen tillgänglig på ett sådant sätt att det blir möjligt att hänvisa till den senare.

I *artikel 4* ingår definitioner på begreppen dom och hemvist.

Behörighet. I kapitel II i konventionen ingår bestämmelser om behörighet. Enligt *artikel 5* ska den eller de domstolar som utsetts genom ett exklusivt avtal om val av domstol vara behöriga att avgöra en tvist som omfattas av avtalet, förutsatt att avtalet inte är ogiltigt enligt gällande rätt i den staten. Frågan om vilken lag som ska tillämpas avgörs enligt domstolslandets lagar. En domstol som är behörig får inte avstå från att utöva denna behörighet med hänvisning till att det, enligt en nationell rättsprincip i domstolslandet, skulle vara ändamålsenligare att pröva tvistemålet vid en domstol i en annan stat. I bestämmelsen hindrar man stater med *common law*-rättsordning att tillämpa principen om *forum non conveniens*. Det att ett tvistemål har anhängiggjorts vid en domstol i en annan stat är inte heller skäl för att avvisa målet. Bestämmelsen hindrar således även tillämpning av *lis pendens*-principen. Till denna del

avviker Haagkonventionen t.ex. från Bryssel I-förordningen.

Den ovan nämnda bestämmelsen hindrar inte att en stat tillämpar interna bestämmelser om fördelningen av domstolars behörighet enligt sak. Om det i en nationell lag föreskrivs att en viss domstol ska avgöra vissa typer av tvistemål, får ett sådant ärende överföras till denna domstol för behandling även om en annan domstol i staten enligt avtalet om val av domstol har exklusiv behörighet att avgöra tvistemålet.

I *artikel 6* ingår bestämmelser om derogationsverkningarna av exklusiva avtal om val av domstol. Enligt artikeln ska andra domstolar i en konventionsstat än den valda avbryta eller avvisa förfaranden som omfattas av ett exklusivt avtal om val av domstol. Det finns fem undantag från huvudregeln. Talan kan tas upp till prövning t.ex. när den valda domstolen har beslutat att inte pröva målet eller när avtalets genomförande skulle leda till en uppenbar orättvisa eller stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i den stat där den domstol vid vilken talan väcktes finns.

I *artikel 7* ingår bestämmelser om säkerhetsåtgärder. Enligt bestämmelsen omfattas inte beslut om säkerhetsåtgärder av konventionen.

Erkännande och verkställighet. Bestämmelser om erkännande och verkställighet av dom som meddelats på basis av exklusiva avtal om val av domstol ingår i kapitel III. I Haagkonventionen ingår inte, till skillnad från Bryssel I-förordningen eller Lugano-konventionen, egentliga bestämmelser om verkställighetsförklaring av en dom. Förfarandet för erkännande, verkställighetsförklaring eller registrering för verkställighet, samt verkställigheten av en dom, regleras, med undantag av grunderna för vägran och framläggande av handlingar, av lagen i den anmodade staten (artikel 14).

I konventionen ingår inte bestämmelser om att en dom ska verkställas efter verkställighetsförklaringen eller om vart, t.ex. till vilken domstol eller annan behörig myndighet, begäran om verkställighet ska skickas. I vissa artiklar, t.ex. artikel 2.2, artikel 8.2 och sista meningen i artikel 14 hänvisas dock till den anmodade domstolen. Trots detta torde det

inte finnas något hinder för att begäran om verkställighet eller verkställighetsförklaring kan ställas till någon annan enligt nationell lag behörig myndighet än domstol. Frågan om vilken myndighet som avgör begäran om verkställighet av en dom som givits i en konventionsstat och likaså möjligheten att överklaga en sådan myndighets avgörande kommer att bestämmas helt enligt nationell lag.

Bestämmelser om när en dom ska erkännas och verkställas ingår i *artikel 8* i konventionen. Enligt artikeln får erkännande och verkställighet vägras endast på de grunder som anges i konventionen.

Det ska inte ske någon ny sakprövning i förhållande till den dom som meddelats. Den anmodade domstolen ska vara bunden av de sakförhållanden som ursprungsdomstolen grundat sitt avgörande på, såvida det inte är fråga om en tredskodom. En dom ska erkännas endast om den har vunnit laga kraft i ursprungsstaten, och ska verkställas endast om den är verkställbar i ursprungsstaten. Erkännande eller verkställighet kan skjutas upp eller avslås om domen har överklagats i ursprungsstaten eller om tidsfristen för ordinarie överklagande ännu inte har löpt ut. Ett sådant avslag hindrar inte att en ny framställan om erkännande eller verkställighet av domen görs vid ett senare tillfälle.

En ansökan om erkännande eller verkställighet får avslås på de grunder som anges i *artikel 9*. En ansökan om erkännande eller verkställighet får avslås om avtalet är ogiltigt enligt gällande rätt i den stat där den valda domstolen är belägen, en av parterna saknade befogenhet att ingå avtalet enligt gällande rätt i den anmodade staten, den handling varigenom förfarandet inleddes eller en likvärdig handling inte delgivits svaranden i rätt tid och på ett sådant sätt att vederbörande haft möjlighet att förbereda sitt försvar eller delgivits svaranden i den anmodade staten på ett sätt som är oförenligt med grundläggande principer för delgivning i den anmodade staten, domen har erhållits genom processbedrägeri, erkännande eller verkställighet skulle stå i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i den anmodade staten, domen är oförenlig med en dom som meddelats i den anmodade staten i ett mål mellan samma parter, eller domen är oförenlig med en tidi-

gare dom som meddelats i en annan stat i ett mål mellan samma parter, förutsatt att den tidigare domen uppfyller kraven för erkännande i den anmodade staten.

I *artikel 10* ingår bestämmelser om hur bestämmelserna i artikel 2.2 och artikel 21 begränsar konventionens tillämpningsområde i förhållande till prejudiciella frågor när det gäller erkännande och verkställighet av en dom. Om en fråga som omfattas av undantag enligt artikel 2.2 eller artikel 21, t.ex. oakt-samhet vid sjöräddning, har upptagits som en prejudiciell fråga, ska avgörandet i den delen inte erkännas eller verkställas enligt konventionen. Erkännande eller verkställighet av en dom kan vägras om, och bara i den utsträckning som domen grundar sig på ett avgörande rörande en prejudiciell fråga som omfattas av undantag enligt artikel 2.2. Till övriga delar ska domen erkännas och verkställas.

I tredje stycket i artikeln ingår en särskild bestämmelse om immateriella rättigheter. Om det är fråga om ett avgörande av en prejudiciell fråga som gäller en sådan immateriell rättighet som enligt artikel 2.2 omfattas av undantag (t.ex. patent) får erkännande och verkställighet endast vägras under förutsättning att den domen är oförenlig med en dom eller ett beslut av en behörig myndighet om samma sak som meddelats i den stat enligt vars lagstiftning den immateriella rättigheter har uppkommit, eller förfaranden rörande giltigheten av den immateriella rättigheter pågår i den staten.

Enligt fjärde stycket i artikeln kan erkännande eller verkställighet av en dom vägras om, och i den utsträckning som, domen grundar sig på ett avgörande om en fråga som omfattas av undantag enligt en förklaring som den anmodade staten har lämnat enligt artikel 21.

I *artikel 11* ingår bestämmelser om en dom som innebär tillerkännande av skadestånd. Enligt artikeln kan erkännande och verkställighet av en dom vägras om, och i den utsträckning som, domen innebär tillerkännande av skadestånd, inbegripet skadestånd som utdöms i avskräckande eller bestraffande syfte, och som inte utgör ersättning för en faktisk förlust eller skada som den berörda parten har lidit. Den anmodade domstolen ska ta hänsyn till huruvida och i vilken utsträckning

skadestånd som utdöms av ursprungsdomstolen syftar till att täcka rättegångskostnaderna.

I *artikel 12* ingår bestämmelser om förlikning. Enligt bestämmelsen ska en förlikning som har godkänts av en konventionsstats domstol som anvisas enligt ett exklusivt avtal om val av domstol, eller som har ingåtts inför den domstolen under loppet av rättegången, och som i ursprungsstaten är verkställbar på samma sätt som en dom, enligt konventionen verkställas på samma sätt som en dom. I artikeln ingår endast bestämmelser om verkställigheten av en förlikning, inte om erkännandet av den.

I *artikel 13* räknas de handlingar upp som ska läggas fram när erkännande eller verkställighet av en dom söks: en fullständig och vidimerad kopia av domen, det exklusiva avtalet om val av domstol, en vidimerad kopia av detta eller andra bevis för dess existens. Om det är fråga om en tredskodom, ska originalet eller en vidimerad kopia av den handling som visar att stämningsansökan eller motsvarande har delgivits den part som inte varit närvarande läggas fram. Dessutom ska alla handlingar som krävs för att fastställa att domen har rättsverkningar eller, i förekommande fall, är verkställbar i ursprungsstaten läggas fram. Då det gäller förlikning ska parten lägga fram ett intyg från en domstol i ursprungsstaten om att förlikningen eller en del av denna är verkställbar på samma sätt som en dom i ursprungsstaten.

Enligt andra stycket i artikeln kan domstolen begära de kompletterande handlingar som behövs om domen är utformad på ett sätt som gör att den anmodade domstolen inte kan bedöma huruvida villkoren i kapitel III har uppfyllts. Det innebär i praktiken att förteckningen i artikel 13.1 över handlingar som ska läggas fram inte är fullständig.

I tredje stycket i artikeln ingår bestämmelser om i vilken form en handling som utfärdats av en domstol kan fogas till en framställan om erkännande och verkställighet av en dom. Det är inte nödvändigt att använda formuläret.

I fjärde stycket i artikeln ingår bestämmelser om nödvändiga översättningar.

I *artikel 14* ingår bestämmelser om det förfarande som ska tillämpas vid erkännande och verkställighet. Förfarandet regleras av

lagen i den anmodade staten såvida inte annat anges i konventionen. Dessutom konstateras i artikeln att den berörda domstolen ska agera utan dröjsmål.

Enligt *artikel 15* kan en del av en dom erkännas eller verkställas.

Allmänna bestämmelser. I kapitel IV i konventionen ingår allmänna bestämmelser. I *artikel 16* ingår bestämmelser om tidpunkten för tillämpning av konventionen. Enligt artikeln ska konventionen tillämpas på exklusiva avtal om val av domstol som ingås efter det att konventionen trätt i kraft i den stat där den utsedda domstolen är belägen. Konventionen ska inte tillämpas på förfaranden som inletts innan den trädde i kraft i den stat där den berörda domstolen är belägen.

I *artikel 17* ingår särskilda bestämmelser om försäkringar. Enligt artikeln får förfaranden enligt ett försäkrings- eller återförsäkringsavtal inte undantas från tillämpningsområdet för konventionen med åberopande av att försäkrings- eller återförsäkringsavtalet rör en fråga som inte omfattas av konventionen. Trots att t.ex. transportavtal inte omfattas av konventionen hör ett försäkringsärende som gäller ett transportavtal till tillämpningsområdet för konventionen.

Enligt *artikel 18* får på handlingar inte ställas krav på legalisering eller liknande formaliteter.

Förklaringar. I konventionen ingår bestämmelser (artiklarna 19–21) som ger konventionsstaterna möjlighet att utvidga eller begränsa tillämpningsområdet för konventionen genom att ge en förklaring. I *artikel 19* ingår bestämmelser om begränsning av domstols behörighet. En stat kan förklara att dess domstolar har rätt att vägra pröva tvister som omfattas av ett exklusivt avtal om val av domstol om det, fränsett platsen där den valda domstolen är belägen, saknas anknytning mellan den staten och parterna eller tvisten. Bestämmelsen innebär att principen om *forum non conveniens* kan tillämpas i sådana situationer.

Med stöd av *artikel 20* kan en konventionsstat förklara att dess domstolar har rätt att vägra erkänna eller verkställa en dom som meddelats av domstolen i en annan konventionsstat om parterna hade hemvist i den anmodade staten, och om förbindelsen mellan

parterna och alla andra faktorer av betydelse för tvisten, fränsett platsen för den utsedda domstolen, endast hade anknytning till den anmodade staten. Bestämmelsen hänför sig till *artikel 19*.

Enligt *artikel 21* i konventionen kan en konventionsstat genom att ge en förklaring förlänga förteckningen i *artikel 2.2* över ärenden som inte omfattas av konventionen och således begränsa tillämpningsområdet i sak. I förklaringen ska tydligt och exakt definieras de ärenden som konventionsstaten vill att ska undantas från konventionen.

Konventionen gäller endast exklusiva avtal om val av domstol. En konventionsstat kan dock genom att ge en ömsesidig förklaring enligt *artikel 22* meddela att dess domstolar kommer att erkänna och verkställa domar som omfattas av konventionen även när den domstol som meddelat domen baserar sin behörighet på ett avtal om val av domstol som inte är exklusivt enligt definitionen på sådana avtal i konventionen.

I *artikel 23* ingår bestämmelser om att främja en enhetlig tolkning av konventionen. I *artikel 24* ingår bestämmelser om uppföljning av konventionens tillämpning. I *artikel 25* ingår särskilda bestämmelser för konventionsstater med flera än en rättsordning.

Konventionens förhållande till andra internationella rättsakter. I *artikel 26* ingår bestämmelser om konventionens förhållande till andra internationella rättsakter. Denna artikel är viktig och på grund av konventionens tillämpningsområde även komplicerad. Med tanke på Finland är den viktigaste frågan konventionens förhållande till gemenskapslagstiftningen, t.ex. Bryssel I-förordningen, samt Luganokonventionen och den nya Luganokonventionen. Prioritetsordningen mellan gemenskapslagstiftningen och konventionen när det gäller erkännande och verkställighet är relativt enkel. En dom som meddelats i en av EU:s medlemsstater ska alltid erkännas och verkställas med stöd av gemenskapslagstiftningen. Luganokonventionen eller den nya Luganokonventionen åsidosätter Haagkonventionen om det är frågan om erkännande eller verkställande av en dom mellan två Luganostater. En dom kan dock inte erkännas eller verkställas t.ex. med stöd av Luganokonventionen i mindre ut-

sträckning än vad som bestäms i Haagkonventionen.

Prioritetsordningen för instrument som gäller domstols behörighet är en mera svårtolkad fråga. Den bestämmelse som ska tillämpas på gemenskapslagstiftningen är dock relativt enkel. Enligt artikel 26.6 i Haagkonventionen åsidosätter gemenskapslagstiftningen, t.ex. Bryssel I-förordningen, Haagkonventionen när man överväger en domstols behörighet om ingen av parterna är bosatt i någon annan av Haagkonventionens stater än en medlemsstat i unionen.

I den förklarande rapporten till Haagkonventionen beskrivs på fem sidor hur bestämmelserna i artikel 26 ska tillämpas när prioritetsordningen mellan t.ex. Haagkonventionen och Luganokonventionen bedöms. Det är inte ändamålsenligt att här förklara bestämmelserna och exemplen för deras tillämpning. Som huvudregel kan dock konstateras att ifall båda parterna är bosatta i en Luganostat, hindrar inte Haagkonventionen om avtal om val av domstol att Luganokonventionen tillämpas på parterna. Dessutom ingår en viktig bestämmelse om prioritetsordningen i artikel 26.1 i konventionen. Om resultatet är detsamma spelar det ingen roll vilketdera av de internationella instrumenten som är bindande för domstolsstaten som tillämpas. Detta är en viktig bestämmelse som i praktiken underlättar tillämpningen av instrumentet i en situation där både Luganokonventionen och Haagkonventionen kan tillämpas.

Slutbestämmelser. Slutbestämmelserna ingår i kapitel V i konventionen. I *artikel 27* ingår bestämmelser om undertecknande, ratificering, godtagande och godkännande av konventionen eller anslutning till den. Enligt *artikel 28* får en stat som har två eller flera territoriella enheter inom vilka olika regler tillämpas på frågor som omfattas av Haagkonventionen förklara att konventionen ska vara tillämplig i alla dess territoriella enheter eller endast i en eller flera av dem. Enligt *artiklarna 29–30* kan Europeiska unionen ansluta sig till konventionen.

Bestämmelser om konventionens ikraftträdande ingår i *artikel 31*. Konventionen träder i kraft internationellt den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader efter det att det andra ratifika-

tionsinstrumentet eller ett annat anslutningsinstrument som avses i artikel 27 deponerades i Nederländernas utrikesministerium.

När det gäller andra stater eller organisationer som anslutit sig till konventionen träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader efter det att statens eller organisationens ratifikationsinstrument eller annat anslutningsinstrument deponerades.

I *artikel 32* ingår bestämmelser om förklaringar som kan ges på basis av konventionen. Bestämmelser om uppsägning av konventionen ingår i *artikel 33*. I *artikel 34* ingår bestämmelser om depositariens skyldigheter enligt konventionen.

3 Unionens behörighet

Gemenskapens behörighet när det gäller ingående av konventionen om avtal om val av domstol var en kontroversiell fråga. Frågan om gemenskapens exklusiva behörighet aktualiserades även i förhandlingarna om den nya Luganokonventionen. I sin session den 27 och 28 februari 2003 beslöt rådet att av Europeiska gemenskapens domstol inhämta ett yttrande om huruvida ingående av den nya Luganokonventionen hör till gemenskapens exklusiva behörighet eller till delad behörighet mellan gemenskapen och medlemsstaterna.

EG-domstolen gav den 7 februari 2006 ett yttrande 1/03 enligt vilket ingående av en ny Luganokonvention i sin helhet omfattas av gemenskapens exklusiva behörighet. På grund av det sakliga tillämpningsområdet för konventionen om avtal om val av domstol följer av gemenskapernas domstols ovan nämnda yttrande att unionen har exklusiv behörighet även då det gäller denna konvention. Konventionen blir således bindande för Finland när rådet beslutar att ingå konventionen, dvs. att binda sig till den. I Finland kommer man inte att fatta något särskilt beslut om att godkänna eller sätta i kraft konventionen. Däremot kommer den nationella beredningen av rådets beslut att genomföras i enlighet med 93 § 2 mom. och 96 § i grundlagen. Det innebär att riksdagen på grundval av denna U-skrivelse tar ställning till om det

finns något hinder för att Finland förbinder sig till det beslut om att ingå konventionen som ska fattas i rådet.

I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det protokoll om Danmarks ställning som fogats till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen omfattas Danmark inte av tillämpningen av avdelning IV i EG-fördraget. Av den anledningen binder inte gemenskapsbestämmelserna om rättsligt samarbete i privaträttsliga frågor Danmark och tillämpas inte heller där. I det hänseendet ändrades inte Danmarks ställning när Lissabonfördraget trädde i kraft. Danmark kommer att delta i den nya Haagkonventionen som en skild avtalspart och inte som en medlemsstat i Europeiska unionen. Danmark har ännu inte undertecknat konventionen.

4 Inverkan på Finlands lagstiftning

Bestämmelser om avtalet om val av domstol som grund för behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område då det gäller förhållandet mellan Europeiska unionens medlemsstater finns främst i Bryssel I-förordningen. Dessutom ingår bestämmelser om detta i Luganokonventionen och i den nya Luganokonventionen som trädde i kraft den 1 januari 2010. Haagkonventionen om avtal om val av domstol har dock ett avgjort mindre tillämpningsområde än ovan nämnda instrument.

När Haagkonventionen om avtal om val av domstol träder i kraft kommer den i första hand att tillämpas på sådana stater som inte är medlemmar i unionen och inte är konventionsstater som hör till Luganokonventionen eller den nya Luganokonventionen. Sådana stater är t.ex. Förenta staterna, Kina och Japan om de ratificerar konventionen. När konventionen träder i kraft kan det leda till att den dom som meddelats av en på basis av ett prorogationsavtal behörig domstol i Förenta staterna kan verkställas i Finland och på samma sätt kan ett avgörande som hör till konventionens tillämpningsområde och meddelats av en finsk domstol verkställas i Förenta staterna. Detta vore en avsevärd förändring jämfört med nuläget. Rättegång skulle

bli ett beaktansvärt alternativ till skiljeförfarande vid tvistemål som har anknytning till sådana stater som inte är medlemmar i EU eller EFTA. Konventionen skulle även öka rättssäkerheten i internationella kommersiella relationer. Konventionen om avtal om val av domstol kan också ses som det första steget mot en internationell konvention om domstolars behörighet och verkställighet av domar.

5 Ålands behörighet

Enligt 27 § 23 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör den reglering som hänför sig till rättskipning och verkställighet av domar till rikets lagstiftningsbehörighet.

6 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet understöder att Europeiska unionen förbinder sig till Haagkonventionen om avtal om val av domstol. Europeiska unionen har den 1 april 2009 undertecknat konventionen. Unionen har dock ännu inte ratificerat eller anslutit sig till konventionen.

Avsikten är att kommissionen härnäst lägger fram ett förslag till rådet om ett beslut om att binda sig till konventionen. Beslutet innebär att unionen ratificerar konventionen. I förslaget till beslut ska man bl.a. ta ställning till eventuella förklaringar som kan ges enligt artiklarna 19–22. Såsom konstaterats ger nämnda artiklar konventionsstaterna och de organisationer som anslutit sig till konventionen möjlighet att för egen del begränsa eller utvidga konventionens tillämpningsområde genom att ge en förklaring därom. Det innebär att frågan om det slutliga innehållet i konventionens bestämmelser ännu inte har avgjorts för unionens del.

Ingående av Haagkonventionen ansluter sig till en översyn av rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, dvs. Bryssel I-förordningen. Vid det arbetsgruppsmöte som rådets kommitté för civilrättsliga frågor höll i maj 2009 framhölls att bestämmelserna om avtal om val av domstol i Bryssel I-förordningen bör stämma överens med bestämmelserna om avtal om val av domstol i Haagkonventionen. Frågan om nödvändiga

ändringar bör lösas senast när man beslutar att ingå Haagkonventionen.

Europeiska gemenskapernas kommission har den 21 april 2009 publicerat en grönbok om översyn av Bryssel I-förordningen [KOM(2009) 175 slutlig]. Kommissionen inledde ett omfattande förfarande för att höra hur man ska få förordningen att fungera bättre. Riksdagen har informerats om grönbokens innehåll och statsrådets ståndpunkt med en E-skrivelse (E 54/2009 rd) och en kompletterande skrivelse 1.6.2009 (LaVP 47/2009 vp/ 3 §). Kommissionen torde under 2010 eller 2011 lägga fram ett förslag till hur förordningen ska ändras. Riksdagen kommer då att informeras särskilt med en U-skrivelse

om innehållet i förslaget och om statsrådets ståndpunkt.

Eftersom revideringen av Bryssel I-förordningen och ratificeringen av Haagkonventionen om avtal om val av domstol har beröringspunkter, är det möjligt att kommissionen lägger fram sina förslag om dessa instrument tidsmässigt nära varandra.

Statsrådet förhåller sig positivt till att Europeiska unionen förbinder sig till Haagkonventionen om avtal om val av domstol. Rådet kan fatta det slutliga beslutet om förbindelsen. Riksdagen kommer att informeras om detaljerna i kommissionens beslutsförslag samt om statsrådets ståndpunkt till dem i en kompletterande U-skrivelse.